

ENDIS

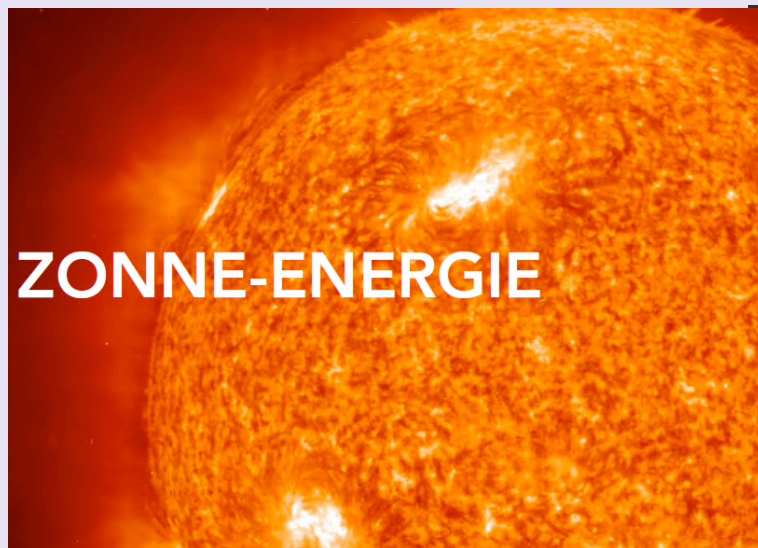
EnergieNeutraal en Duurzaam bouwen In
Staal

DE STRIJD OM GRONDSTOFFEN

ZONNE-ENERGIE

AARDWARMTE

Duurzaamheid

- Grenzen aan de groei (Club van Rome 1972)
- Our common future (Brundtlandt rapport UN, 1987)
- VROM (begin jaren '90)
  - Beperken materiaalgebruik, energiezuinig bouwen
  - Ketelbeheer, sluiten kringlopen
  - Hernieuwbare materialen, brandstoffen
- Cradle tot cradle (McDonough and Braungart 2002)
- 2017??

Energieneutraal en duurzaam

- Projectgrens
- Systeemgrens

- Doel
- Scope
- Middelen

Project- en systeemgrens energie

- Projectgrens
  - Het kantoorgebouw ENDIS in Tilburg
- Systeemgrens
  - Het kantoorgebouw ENDIS in Tilburg
  - De directe omgeving

Doel

	Energie	Milieu
ENDIS kantoor	Energie neutraal	BREEAM-NL Outstanding

Scope

- Warmte
- Koude
- Gebouwgebonden elektriciteit
- Niet gebouwgebonden elektriciteit
- Materiaalgebonden energiegebruik

Middelen warmteopwekking

Maatregel	Maatregel mogelijk	Project geschikt
Gebouwniveau		
WKO	Ja	Ja
Zonnewarmte	Ja	Ja
WKO en biomassa	Ja	Ja
Zon en biomassa	Ja	Ja
Externe warmtelevering		
WKO	Ja	Ja
Biomassa	Ja	Ja
Biogas	Nee	
Bio-olie	Nee	
Geothermie	Ja	Nee
Stadsverwarming	Ja	Ja

Middelen elektriciteitsopwekking

Maatregel	Maatregel mogelijk	Project geschikt
Gebouwniveau		
Zonnestroom	Ja	Ja
Wind kleinschalig	Ja	Ja
Externe elektriciteitsproductie		
Zonnestroom	Ja	Ja
Wind grootschalig	Nee	
Biomassa warmte of W/KK	Ja	Ja
Biogas W/KK	Nee	
Bio-olie W/KK	Nee	

Warmte

- Energiezuinig volgens Passief bouwen kwaliteit
  - 15 kWh/m².a voor warmte (huidig niveau is 60kWh/m².a)
  - Goede isolatie, 3-laags glas, geen koudebruggen
- Geïntegreerde gevel met duurzame energieopwekking
- Duurzame individuele of collectieve energievoorziening

Elektriciteit

- Zuinig huishoudelijk elektriciteitsgebruik
  - 20 kWh/m².a voor elektriciteit
  - Zonnestroom op het dak
  - Windmolens op het dak

Concept

- natuurlijke ventilatie met atrium en klimaatgevel (oost- en westgevel)
- passieve koeling met PCM en nachtventilatie
- lage temperatuurverwarming
- hogetemperatuurkoeling
- goede daglichttoetreding
- vaste zonwering op zuidzijde met geïntegreerde PV-cellen
- bediening zonwering en ventilatie per 2 personen
- warmte- en koudeopslag met warmtepompen
- pelletkachel voor pieken in energiebehoefte
- PV-cellen en windmolens op het dak

ENDIS principe

- ENDIS staat voor:
  - Een gebouw met een staalconstructie ontworpen met zo min mogelijk staal
  - Een energieneutraal gebouw
  - Een duurzaam gebouw (outstanding in BREEAM)
  - Een flexibel gebouw (functieverandering)
  - Een financieel rendabel te exploiteren gebouw

ENDIS-kantoor

probleemschets

EMOS kantoor

energieneutraal en duurzaam in staal

ENDIS-kantoor

werkwijze ontwerpteam

doorsnede AA

1:200

aanzicht zuid

1:200

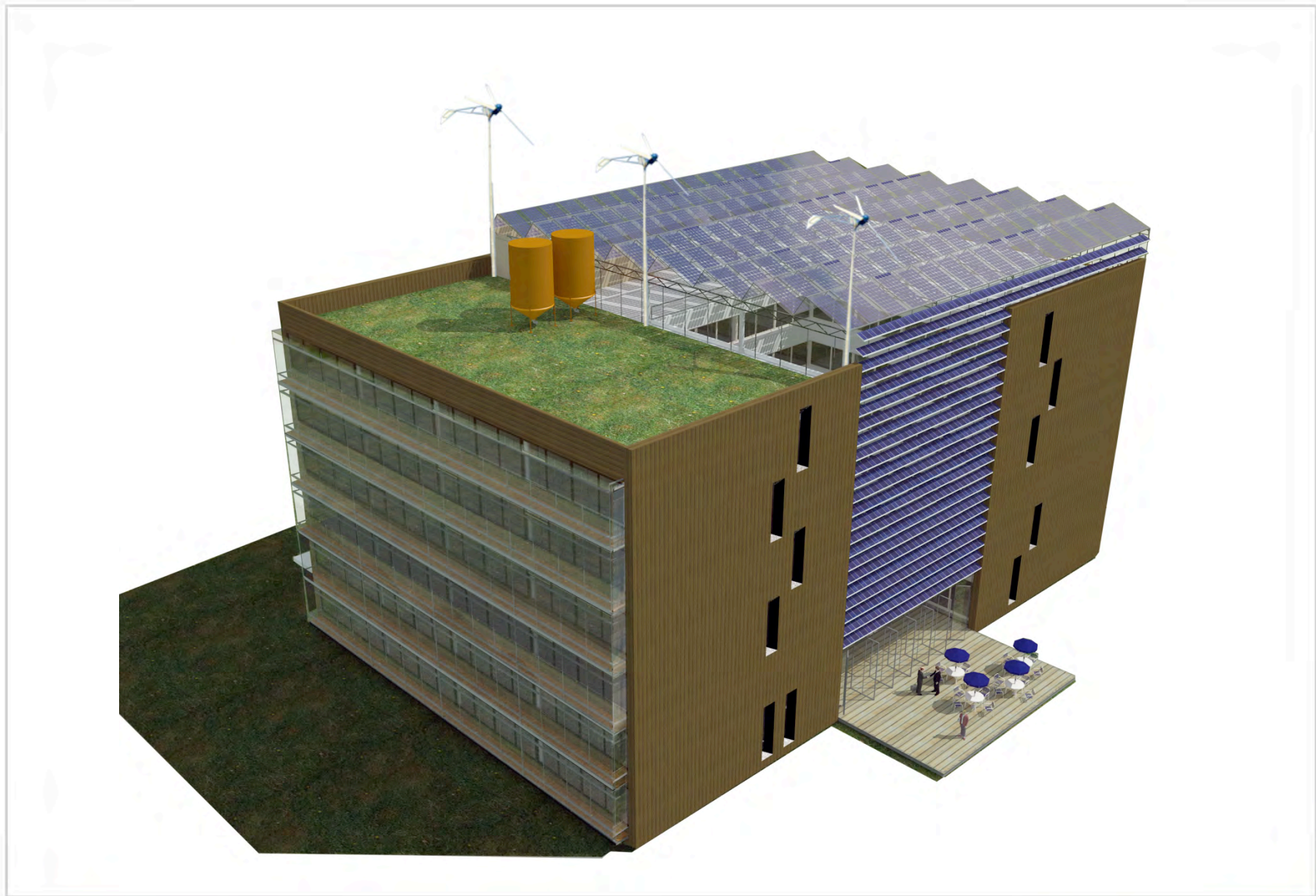

ENDIS-kantoor

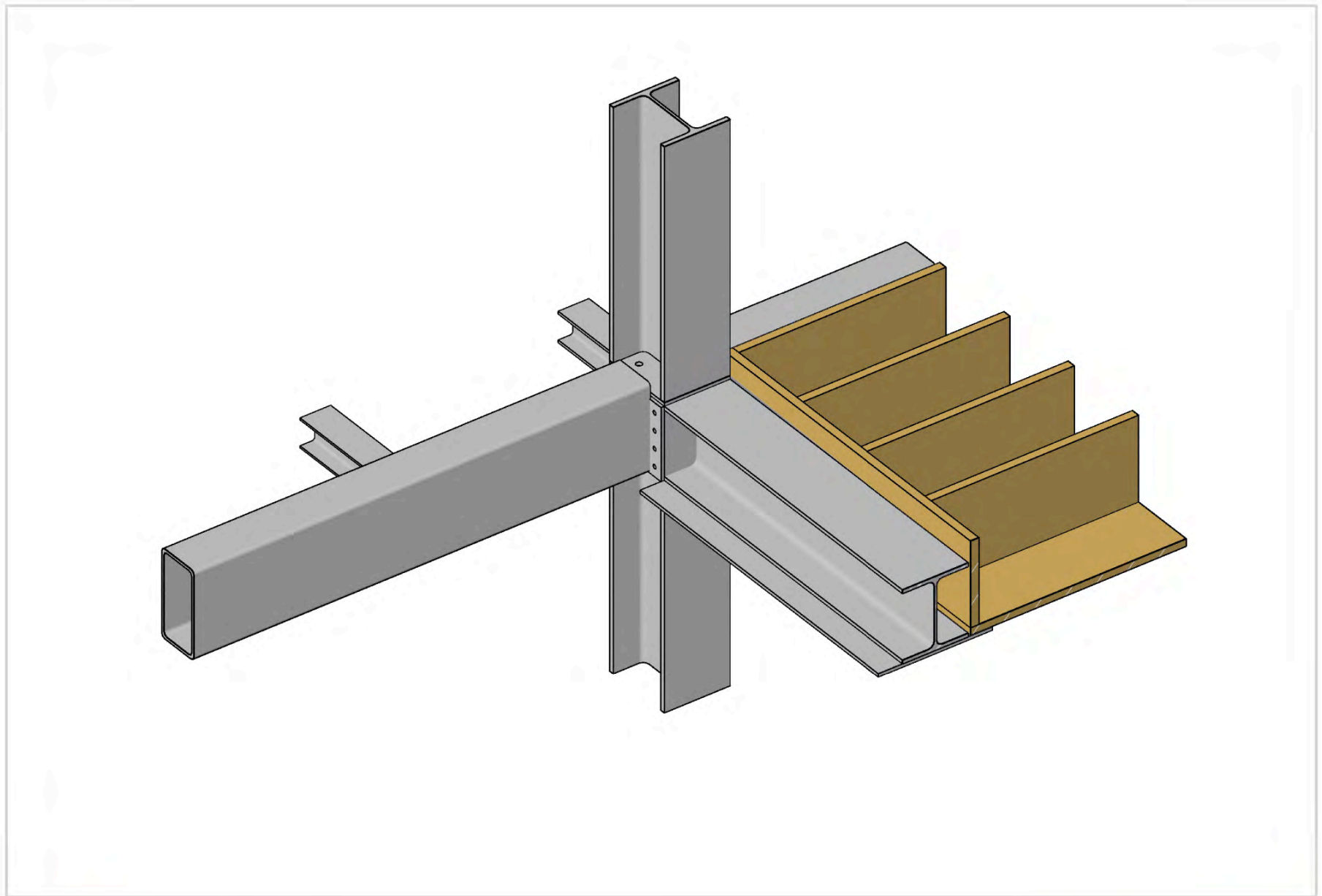
hybride

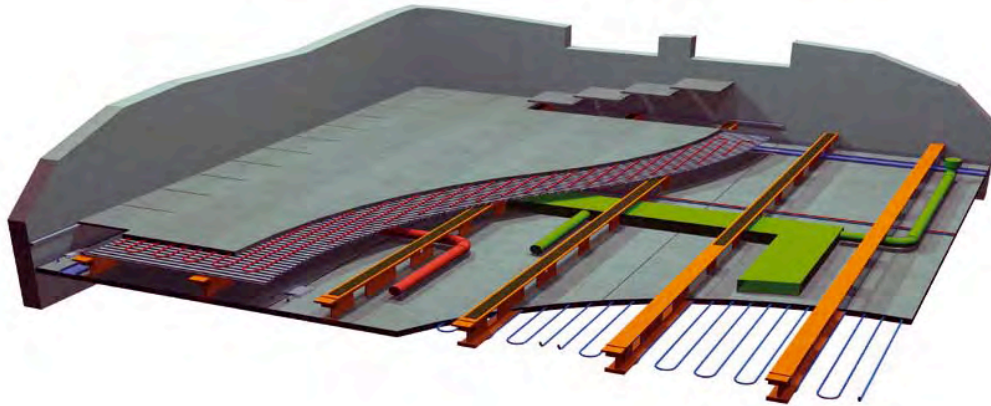

ENDIS-kantoor

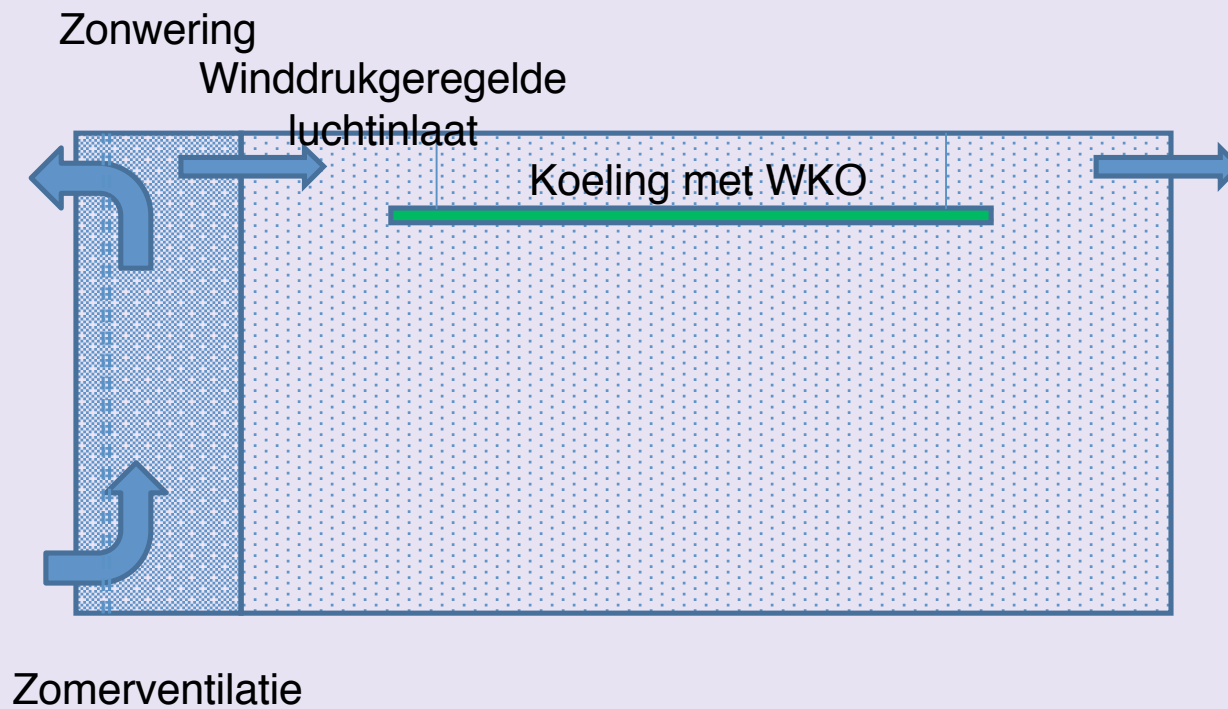
het ontwerp

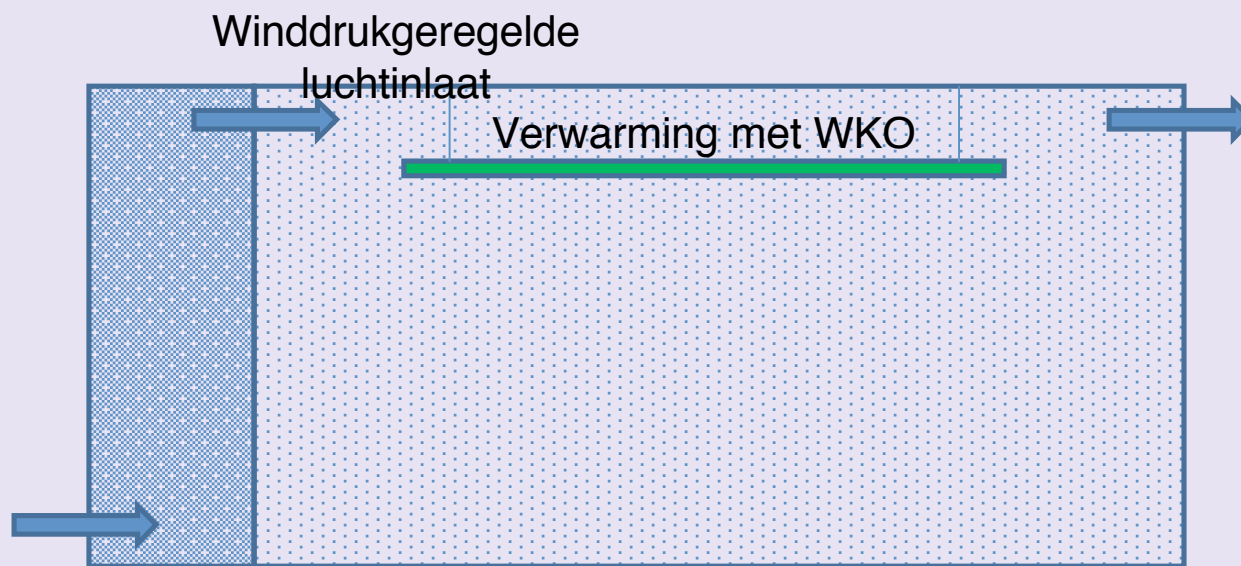

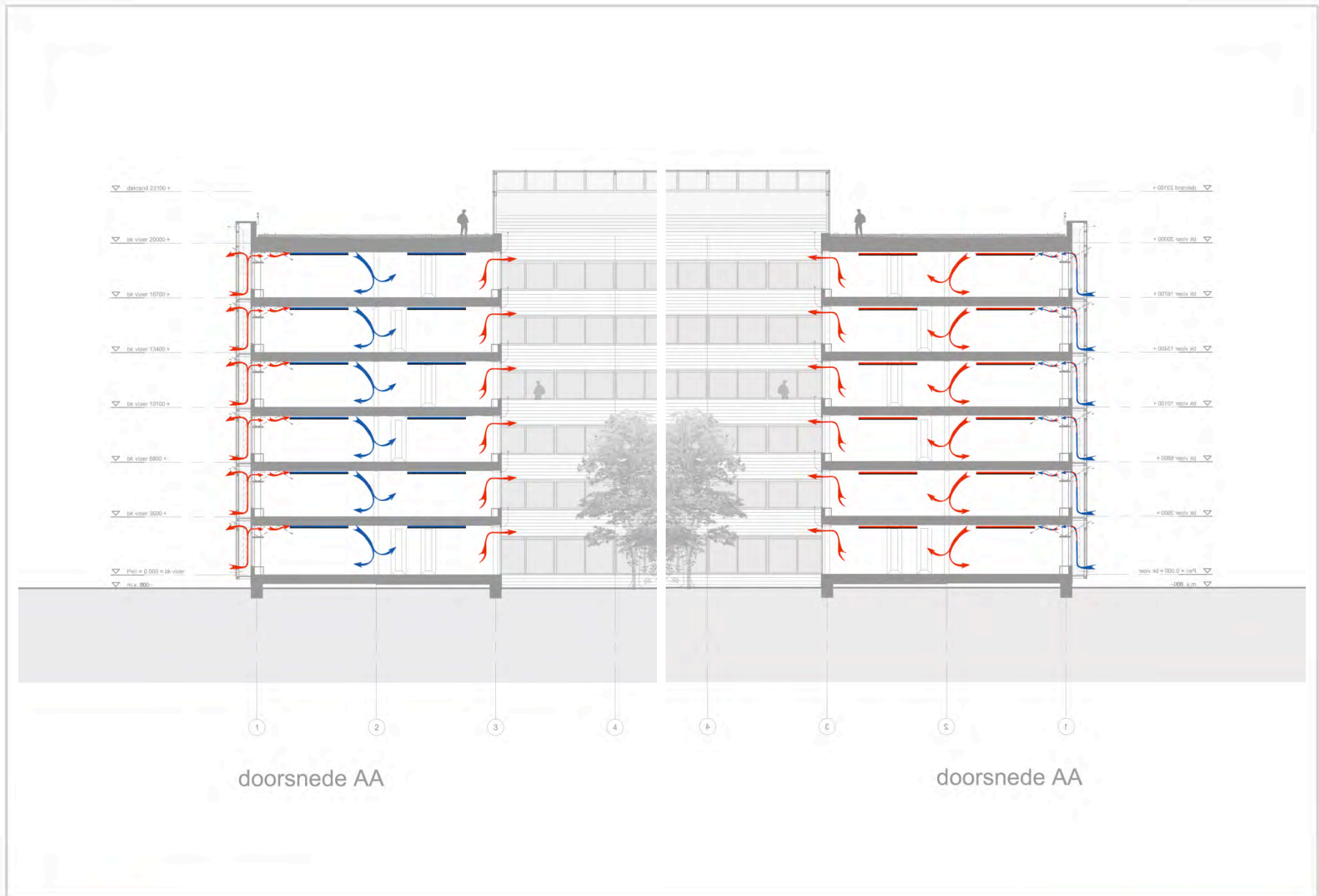

Ventilatie in zomer

Ventilatie in winter

ENDIS-kantoor

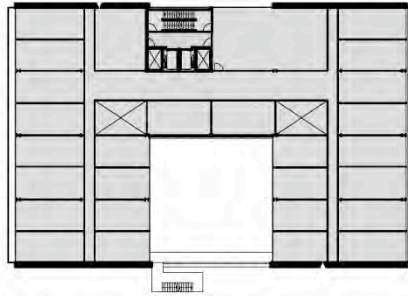
het ontwerp

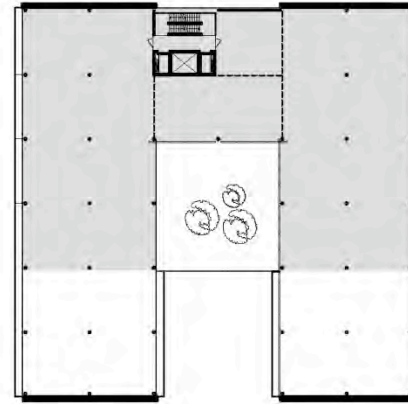
ENDIS-kantoor

het ontwerp

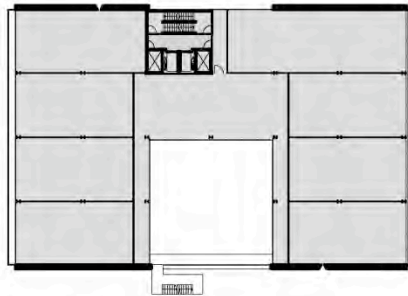

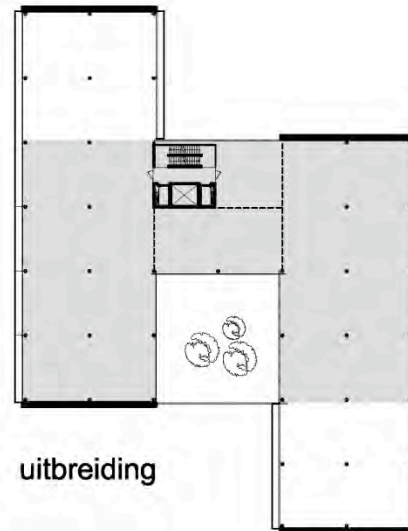
functie hotel

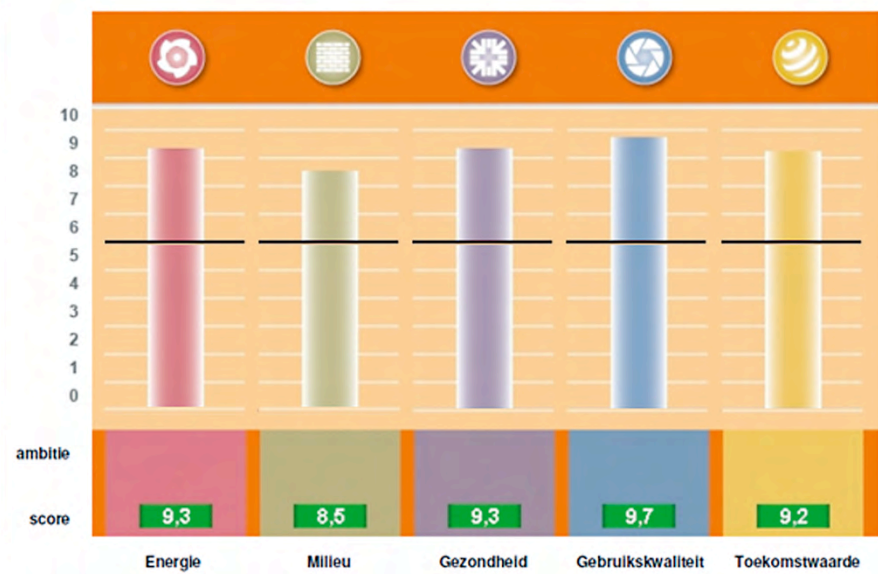
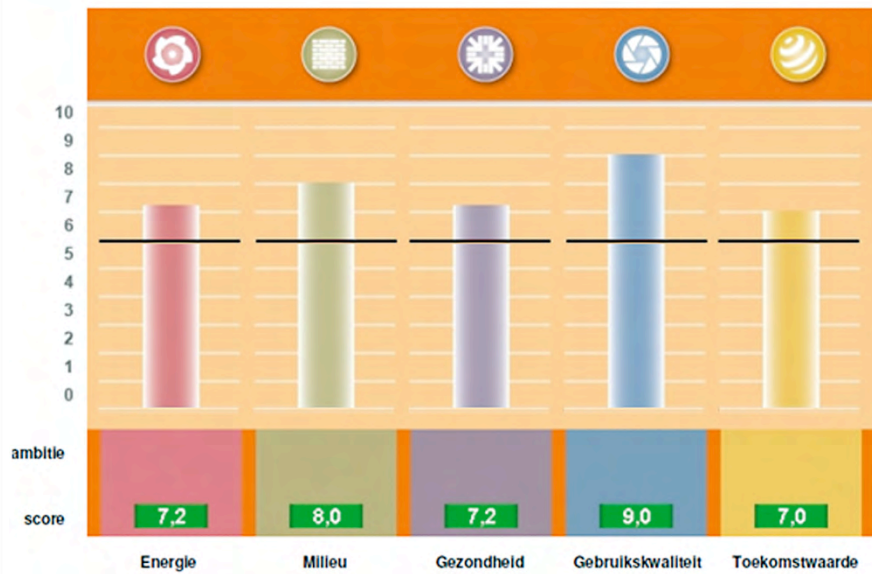
uitbreiding

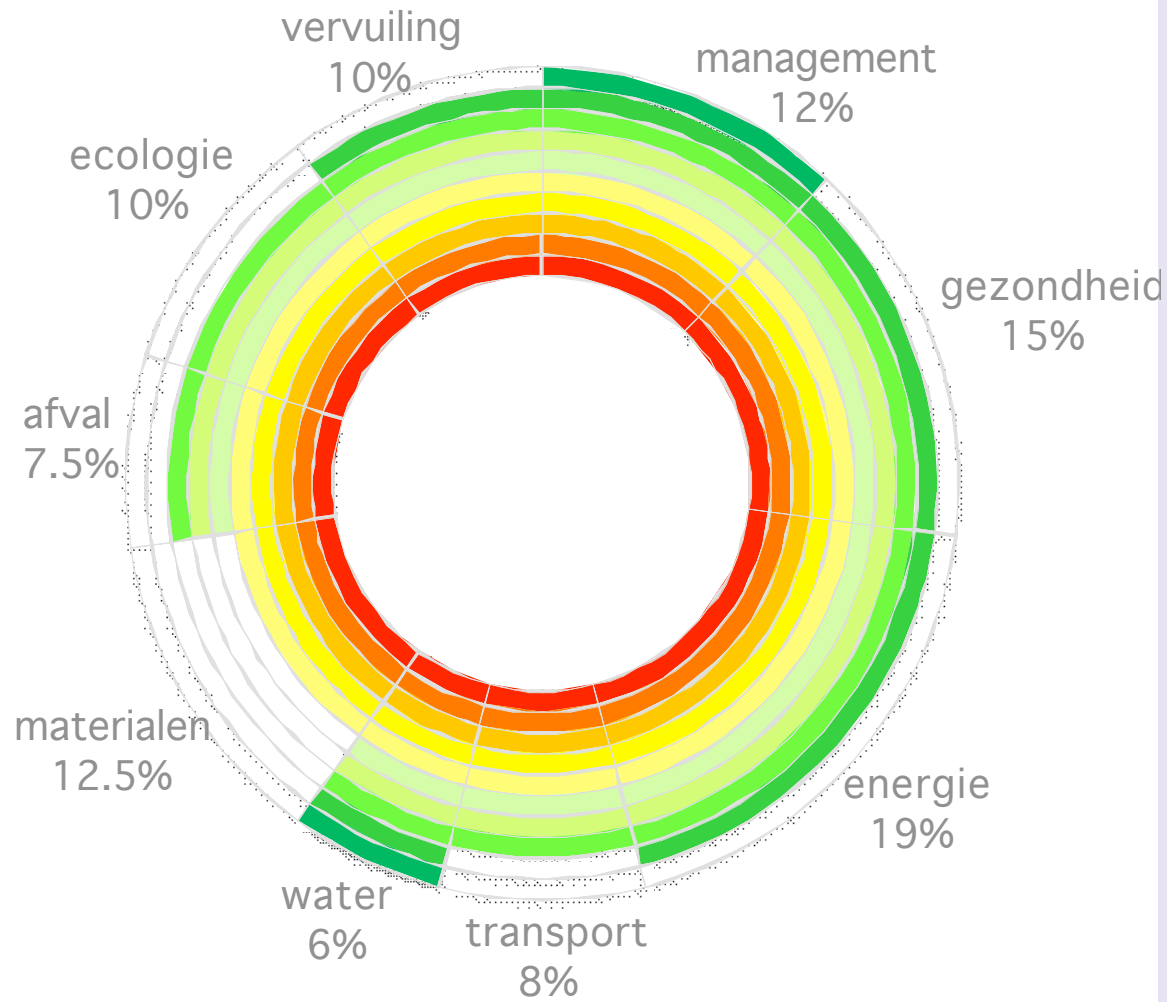
functie woningen

uitbreiding

BREEAM-NL

Instrumenten duurzaamheid

- EPC berekening utiliteitsgebouw niet geschikt voor energieneutraal bouwen
- Innovatieve oplossingen met duurzame materiaalprofielen of laag materiaalgebruik worden in modellen niet beloond
- Geen gelijkwaardigheidsberekening
- Opdrachtgevers eisen vaker een hoge score op duurzaamheid.
- Het niet juist kunnen invoeren van innovaties schaadt dan de belangen van de industrie.
- Uitbreiden bestaande afwegingsmodellen voor duurzaamheid met extra beoordeling voor innovatieve materialen en ontwerpen

ENDIS

- Ontwerp project ENDIS kantoor gereed
- Starten projecten:
  - Project ENDIS woningbouw optoppen
  - Project ENDIS bedrijfsgebouw

EMIS .. optoppen

energieneutraal en duurzaam in staal

ENDIS optoppen

- Lering trekken uit ervaringen SuRE-Fit
- ENDIS principe vertalen naar woningbouwproject
- Ontwerp deels in opdracht van staalindustrie
- Werken met een opdrachtgever
- Presentatie in brochure en PROVADA

